

QUÆSTIO MEDICA.

Quodlibetariis disputationibus manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decima nona Decembris 1709.

M. RAYMUNDO JACOB FINOT, Doctore Medico,
Præside.

An àb insolenti Aëris temperie Therapeia nova?

I.

AERE pellucente quid mirandum magis? quid magis stupendum ejus pondere? quid ejus ad resiliendum machinatione obscurius? Quod in eo fit; & unde & quomodo fiat, nemo sanè tantj ingenii fuit, qui potuerit demonstrare. Oculi nictatione citiùs lumen corpus ejus immensum permeat. Gravitate suâ stupendam machinarum vincit virtutem. Contigua corpora Aëre vacua vix sejunguntur: hinc durissimorum corporum soliditatem, eo non premente, perituram esse credunt. Ingens ejus moles in minimum cogitur spatium, pars minima in immensum adeò volumen extenditur, ut in utroque terminum non esse dixeris. Hæc Aëris ubiquè propria. Eum ubiquè pellucidum, resilientem, pro majori vel minori sui altitudine magis vel minus ponderosum, tum etiam fluidum agnosces. Quamvis hæc de Aëre consentiant, non ubiquè tamèn sui similis est. Regionum sorte mutatur. Urgent hoc mundi latus nebulae, Jupiterque malus. Illud plurimum sereno potitur Aëre, & Zephyro permulcetur. Sæpè etiàm teterrimis inficitur halitibus è terrâ manantibus. Ergò seu impuritatem Aëris spectes, calorem, vel frigus, id àb eo quid alienum est. Hic procelloso impetu, ac fragore vastat omnia, ignibusque micat, ardetque: unde

Corripitur flammis, ut quaque altissima, cellus:

Fissaque agit rimas, & succis aret ademptis.

Pabula canescunt: cum frondibus aritur arbor:

Materiamque suo præbet seges arida damno.

Illic acuto gelu consistit Mare, saxaque solvuntur, & quidquid mobile, humidumque est concrevit. Has àb ipsâ mundi origine expertum est vicissitudines omne viventium genus. Aëre enim vivimus; Aëre morimur; indesinentèr Aërem spiritu ducimus, qui alit, & sustentat vitam. Sive quid bibat Homo, Aërem unâ bibit: Sive quid edat, Aërem cum cibo vorat. Atque pro diverso Cælo diversi nascimur. Magnâ ex parte Hominum formas & mores regionis naturam imitari reperies. Testes, qui sub crasso vivunt Aëre, quos tardos ac hebetes constat esse: contrâ sub puro nati pollent ingenii acumine, animique solertia. Et ut frugum semina, mutato solo, degenerant: sic genuina Hominum feritas amenitate loci mollior. Hæc Cæli in corpus humanum monstrant dominium. Quapropter Cæli temperatio sanitatis, & morbi patens est. Nam pro locorum situ, anni temporibus & ventis alteratur. Hinc causæ morborum sunt. Hinc morbi Populares, Endemii scilicet, & Epidemii. Illi regionem perpetuò obsident: hi certo tantum tempore grassantur; illi causam vernaculam habent: hi forinsecus advectam.

II.

CAUSA morbi definitur quidquid morbum facit. Causarum aliæ externæ sunt: aliæ internæ. Has proximas: Illas remotas vocant. Ut morborum differentiæ innumeræ, sic innumeræ causæ. Utùm æqualis harum, ac illorum numerus; an inæqualis neque constet, neque constabit unquam. Morbus idem mille larvas induit. Causa una

morbos generat plurimos, & morbi genus unicū à multiplici sæpè causâ oritur. Quale sit, initio suo patebit. Scire enim licet plurium morborum, quorum symptomata diversa sunt: sed eadem invasio, eandem causam esse. Nam prout humor in hanc vel illam partem decumbit, diversos morbos exhibet. Sic hysterica mulieres laborant. Serum sanguinis falsum, cum caput impetit, aut intestina mordet, capitis aut coli dolores excitat; si in cutim eruperit, pustulis exasperatur; si in musculos, rheumatismi fiunt; si in pulmones, asthma; si in ventriculum, nauseas parit; ipso ad uterum redeunte, nova redit morbi facies. Itaque ad causas attendendum, quæ, si sint novæ & insolitæ, nova sæpè postulant remedium genera. Præterea nemo homo alteri similis est; fluida solidave consideres. Quantum discriminis in vultus lineamentis, corporis figuratione, animi indole; tantum in humoribus corporis est. Tantæ varietatis causam referre debes ad compositionem corporis, ad principiorum sanguinis temperaturam, laxam putâ, vel firmam eorum coagulationem, tenuitatem, vel crassitiam, bilis aut pituitæ excessum, vel defectum, atque etiam ad innumerabilem molecularum sanguinis coeundi modum. Hic secunda & adversæ valetudinis parens est. Felices! quibus bene contemperatus est. Huic fervet: illi friget, alter pituitâ obruitur: alter falsedine scatet. Fervidior compescendus est: frigidior exalfaciendus, solutus crassior efficiendus: spissior uerò fluidus: Sed neque morbos ubique eadem causæ faciunt; neque remedia eadem ubique sunt. Quapropter Indorum venerea Lues, Europæorum statimatque vitiavit corpora, non habuit medicinam: sed novo remedio opus fuit. Nullum igitur remedii genus negligere convenit; remedium enim paucitas, ut quemlibet medicinæ reddit aptiorem, sic perito non sufficit; copia verò, & multitudo indoctum occæcat, & magis accipitem efficit; doctum certiorum, & locupletiorum facit. Aliter quoque acutis morbis medendum, aliter diuturnis, aliter in crescentibus; aliter consistentibus, aliter jam ad sanitatem inclinantibus. Talis curatio sit oportet, qualis causa fuit.

III.

IN ANE reputare noli vetus hoc præceptum; aliud opus esse Romæ aliud in Ægypto, aliud in Galliâ. Qui sub curru Solis nimium propinqui positi sunt, vix moventur Mochlicis, quibus enecantur Borealiū plagarum Incolæ. Hic membrorum distentiones, phlogosim, capitis dolores, Hypercatharism concitat Elleborus, cujus Hippocrati & frequens & tutior erat usus in Græciâ. Venæ sectione semimortui suscitantur Hispani, Itali & Galli; Germani vitam fundunt cum sanguine. In Mari, in terrâ diversus est Scorbutus, diversa quoque utriusque curatio est. Simili de causâ non sine gravi noxa est, crus vulnerari prope Mare: procul verò ab eo non ita: sed periclitatur cui caput offenditur: illic leve malum. Neque tantum hæc ita accidunt juxta locum: sed in eodem loco anni medicinam mutant. Illud quoque tempestates efficiunt. Qui profuit Hyeme medendi modus, Æstate sæpè nocet. Sæpè morbus similem non recipit curationem Vere, ac Autumno; licet idem. Proinde anni tempora consideranda sunt. Nihil in medicinâ perpetuum. Radix Brasiliensis alvum solutam cohibere solet; nec tamē Epidemicas aliquas potuit sanare Dysenterias. Febres Intermittentes incantamenti instar compefcit Kinakina: sæpè verò frustrâ datur; & prodest Gentianæ radix, Centaurium minus, Absinthium &c. Unde igitur effectus tam varii rationem in causâ quære. Difficiles sunt sub Cane & ante Canem purgationes. An ideo congeriem hanc stellarum accusabis? insanis, si sic agas. Illud dumtaxat facit Cælum tum urens. Itaque, cognitâ re corpus alterante, patet morbi curatio. Paucis illud cognoscere datum est. Plena medentium ubique terra est: quocunque sub axe Agyrtas invenies, & inter medicos hoc nomine paucos dignos. Tota olim in observatione posita erat medicina: ideo ætatem inter experimenta consumeabant: nunc Systematibus obruitur. In excogitandis suis figmentis pallent Neoterici: hæc illud novitatis avidi rapiuntur, volitantium inter herbas more papilionum. Utinam hæc ipsa ad Medicinam iterum viam facerent! Sed ubi genuina illa veterum medendi methodus? Prophanata sunt artis secreta: periëre ex quo tempore Acidum & Alkali (inania verba) inventa sunt;

quibus hominum animas negotiantur fumivenduli. Ergò quid illud est, ut indè superbiam capient? Qui inter hæc nutriuntur, non magis sapere possunt, quam benè olere qui in culinâ habitant. Neque enim occurrit morbis disputatione: sed usu. Hic in observatione est. Hinc eò tutius progredietur, quò quis ea, quæ corpus lædunt diligentius observaverit. Quod morbum fecit, quæ & ejus natura sit, scire prius, quam mederi convenit. Quærere initium morbi, Aëris calor attulerit, an frigus, aut venenatus halitus; an fames, aut satiety, aut quid simile? Observare quoque, utrum præsens Cæli status ex ordine & temperie redierit; an quis alius, quis præcesserit, quis futurus sit conjicere.

IV.

CONVENIENS cuique regioni Cælum, frigidum frigida, calidum calida; sanitatem efficit: insolens morbum. Sic quæ debent esse in quoque loco, dum sunt, periculum non est. Quod ratione rerum omnium perpetuum est. Consuetum salubrius est insueto, etiam meliori. Quò fit, ut omnis repentina mutatio mala sit: tum maximè Aëris & Cibi. Undè tot morbi. Suae sunt Aëris in quolibet Terræ angulo proprietates. Benignus benigno pabulo reficit corpora; venenatus veneno contaminat; quidam & insolens insolenti labe ac contagio afflet? Annus ab Anno differt, & Anni tempora inter se discrepant: Hinc sibi familiares habent morbos; licet omnibus temporibus fiant. Temporum verò mutatio morbos parit. Si pluvialis Hyems Austros habet: Ver frigidum, & siccum est, mulieres, quibus partus insit, abortiunt; aut fœtus edunt imbecillos. Austri à primâ Hyeme, si ad extremum Ver continuarint, laterum dolores, & Infania febricitantium quam celerrimè rapiunt. Si Æstate perflant Septentrionales Venti, & frigus adest, haud congruæ huic tempestati febres quartanæ grassantur. Siccus verò Autumnus cum Aquilone molliora juvat corpora: durioribus adversatur. Inæquale Cælum virus diffundit per Aëra eò pejus, quò promptius incidit. Facillimè vitium caput Homo, cætera animalia quoque: horum quædam, intactis aliis. Jumentorum armenta sæpè interimit, & lanigeros greges: Bobus verò, & aliis pecudum generibus parit. Atque inter Homines; viros, non feminas; agricolas, non urbanos; infantes, non adultos; juvenes, non senes pestilentiam olim infecisse Veteres prodidere. Sexcenta sunt, quæ Aërem mutant; Sol accessu, & recessu; Terra halitibus suis; continuò enim efflat, quod benignum, est vel malignum. Ideò periclitantur, qui circa Romam iter faciunt æstivo tempore, quo totus Aër Sulphuris odorem spirat, Advenis præsertim mortiferum. Ad corruptionem Aëris cadaverum strages quoque facit; hinc belli tempore grassatur ut plurimum pestilentia. Venti morbos mali moris sæpè devehunt, quasdam terras instant; quasdam sanant. Ab imis Visceribus terræ, cum hæc movetur, exurgit quandòque contagium. Et innumera alia Homines, & animalia enecant, quorum pars sensibus subijcitur: pars neque disputatione, neque ratiocinio patet. At undè tot Muscarum, tot Papilionum, Erucarum, Locustarum & aliorum insectorum, quorum tanta sæpè copia provenit, originem repetes; nisi ab Aëre? Hic aliorum ortum adjuvat: aliorum interitum maturat. Ut pisces in Aquâ, sic in Aëre vivunt Homines. Totus Homo Aëre plenus est; totus ab Aëre premitur. Alter ingredi: alter nititur egredi. Mutuò sese afficiunt. Vitium enim foris intus labitur, vel intro foras prorumpit. Quapropter, affecto eo qui extra est, internum affici necellum est, & similem esse utriusque corruptelam.

V.

MOrbi quadrant cum tempore, Autumno & Hyeme diuturniores sunt; Vere & Æstate breviores: sed vehementiores. Pluviosumque humidumque Cælum Catarrhos movet, calidius adurit, & Phrenitides excitat. Vere morbi frequentius & incitantur & repetunt. Autumnus autem, ut pars est anni plurimum inæqualis, sic pluribus gravioribus morbis pater, plurimosque opprimit: febres incertæ sunt & quartanæ & vagi dolores. Tempora conditionem corporum & morbos mutant. Ità olim tristem Hyemem ex intemperie Cæli; raptim mutatione in contrarium factâ, gravis pestilensque omnibus animalibus Æstas excepit. Infecto namque Aëre, incipiens sæpè ingravescit

morbus; quo mitescens, mitigatur. Hinc origo, & finis plerorumque Epidemiorum morborum. Ergo summus Hippocrates pestem ex Æthiopiâ Græcos invadentem, accensis per totam Athenarum urbem ignibus, abegit. Nihil insolens nisi ab insolenti causa prodit: Paucis abhinc mensibus novum sanè malum Lemovicenses exercet. Extremos digitos immanis, dirusque dolor cruciat. Aliquantò post inflantur, & Gangranâ corripuntur, quæ sensim jugulum petit. Cum verò aperitur tumor, lymphæ gelidissima exit, nec dolor remittit. Ideo statim, antequàm pars tumeat, incisione per digiti longitudinem factâ ad periostium usquè, sublatens humor exigendus. Hocce anno tanta fuit Hyemis sævitia, ut similem se vidisse nemo quisquam meminerit. Oritur Stomacace, vulgo Scorbutus, cui remedia in id efficacia nihil proficiunt. Anno precedente, Cancer exitiosus maxillas *Scorbuticorum* depascitur: sic ut nobilissimi Medici remedium vix invenerint. Vere pluvio nubiloque, febrium Intermittentium Ilias involat in utrumque vulgus, nobile & ignobile: latius autem ruri, quàm in urbe affligit. Tardè venit Æstas, sed brevissima. Tunc febris atrocius arripit, tertianæ Typum referens: Sed ejus accessiones ad se invicem ita accedebant, ut nondùm finitâ priore, altera inciperet, ipsaque continua cum exacerbationibus videretur. Quo tempore ægri despiciabant interdùm cum furore, distentionibusque membrorum jactabantur. Duravit & Autumno febris hæc species. Statim ab initio morbi festinantèr deplere vasa necessarium erat, illuviem ventriculi, & intestinorum purgare; quæ res Stybio feliciter cessit, quàm solis aliis Catharticis: mox ad Kinamkinam confugere: sed hæc non ex vino data (ita enim parùm tutus erat usus) sed purganti bolo sociata, vel ptisanæ communis, aut Absinthii, & Centaurii minoris decocto niacerata. His autem febribus acidæ potiones multum profuere. Hæc fecere Hyemis sævitia, Veris humidioris diuturnitas, Æstatis brevitatis. Quantum sit insolens causa, ipsa morbi curatio etiam nolentibus aperit; neque enim hæc erit insolita, si sit illa non insolens. Annis 1693. & 1694. dirum febris malignæ genus, Purpuratam dicunt, Galliarum gentem miserrimè depopulatum est. Non tulit laborantibus opem vulgaris medicatio. Sed tam insolenti morbo id, quod venenum antea putabant, præsentissimum fuit auxilium; Tartarum Emeticum hoc vocant, ad malignos affectus divinum sanè remedium. Idcirco quanto magis, undè morbus sit, aliquis ignoraverit, tantò sui incertior itineris erit. Si quid mali in genus humanum insolentèr sævierit, soli Medici perspiciunt. Indè Cinisfionem à Medico dignosces, peritum ab imperito: alter impetum cæco; alter prudentiâ ducitur; ille omnes oculos unico collyriolinit, hic pro varietate causarum, morborum, corporum, temporum, arte suâ variè utitur.

Ergo ab insolenti Aeris temperie Therapeia nova.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Philippus Fontaine.

M. Antonius Pepin.

M. Petrus Azavedo.

M. Joannes Herment, Medicus Regis ordinarius.

M. Stephanus Franciscus Geoffroy, Regiæ Scientiarum Academia Parisiensis, Regiæque Societatis Londinensis socius, & Regius Professor.

M. Franciscus Aignan.

M. Joannei Robert.

M. Ludovicus Gayan, Medicus Regis ordinarius, veteranus.

M. Franciscus Vézou.

Proponebat Parisiis JOANNES NICOLAUS DELAHIRE
Parisinus, Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1709.

Typis Viduæ Franciscæ Mœquet, Regis & Facult. Medicinæ Typogr. phi.